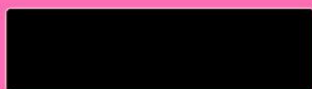

Dreptul la viață al copilului nenăscut reflectat în articolul 6 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice

ADEVĂRATA EGALITATE ÎNCEPE AICI

PRO VITA București (www.asociatiaprovita.ro) este o organizație independentă care își propune promovarea unei culturi a vieții, bazate pe respectul pentru demnitatea umană și drepturile omului. PRO VITA (București) își urmărește obiectivele prin educație, cercetare și consiliere juridică și litigii precum și prin asistență umanitară și advocacy. PRO VITA (București) este membră asociată a SALLUX (fosta Fundația pentru Politici Creștine în Europa). Ne numărăm printre organizațiile consultate în procesul legislativ intern și am intervenit în diverse litigii pe lângă instanțele naționale sau internaționale, inclusiv pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Notăm mai jos câteva observații pe marginea articolului 6 al Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (1966), pentru a arăta ceea ce considerăm drept o înțelegere unanimă, din partea autorilor tratatului, conform căreia copilul nenăscut este o ființă umană care are drept individual la protecția legii. Totodată, remarcăm că niciun document internațional obligatoriu nu susține existența unui „drept la avort”. Deși încercări de a forța interpretări contrare au existat și există, organismele de monitorizare nu au nici o autoritate – în temeiul dreptului internațional general – să interpreteze într-un mod care creează noi obligații sau care modifică substanța tratatelor.

noiembrie 2019

La 16 decembrie 1966, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* și *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*¹ – instrumente juridice majore în domeniul drepturilor omului. România a semnat cele două tratate la 27 iunie 1968, iar pe plan intern le-a ratificat prin Decretul nr. 212/31.10.1974².

Notăm mai jos observații pe marginea articolului 6, *Dreptul la viață*, al *Pactului Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice* (în continuare, *Pactul*):

(1) *Dreptul la viață este inerent persoanei ființei*³ umane. Acest drept trebuie ocrotit prin lege. Nimeni nu poate fi privat de viața sa în mod arbitrar.

(2) *În țările în care pedeapsa cu moartea nu a fost abolită, o sentință de condamnare la moarte nu va putea fi pronunțată decât pentru crimele cele mai grave, în conformitate cu legislația în vigoare în momentul în care crima a fost comisă, legislație care nu trebuie să fie în contradicție cu dispozițiile prezentului pact și nici cu cele ale Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid. Această pedeapsă nu poate fi aplicată decât în virtutea unei hotărâri definitive pronunțată de un tribunal competent.*

(3) *Când privarea de viață constituie crima de genocid, se înțelege că nici o dispoziție din prezentul articol nu autoriza un stat parte la prezentul pact să deroge în nici un fel de la vreo obligație asumată în virtutea dispozițiilor Convenției pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid.*

(4) *Orice condamnat la moarte are dreptul de a solicita grațierea sau comutarea pedepsei. Amnistia, grațierea sau comutarea pedepsei cu moartea poate fi acordată în toate cazurile.*

(5) *O sentință de condamnare la moarte nu poate fi pronunțată pentru crime comise de persoane sub vârsta de 18 ani și nu poate fi executată împotriva unor femei gravide. (...)*

¹ *International Covenant on Civil and Political Rights. Adopted by the General Assembly of the United Nations on 19 December 1966 Optional Protocol to the above-mentioned Covenant. Adopted by the General Assembly of the United Nations on 19 December 1966.*

<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20999/volume-999-I-14668-English.pdf>

² *DECRET nr.212 din 31 octombrie 1974 pentru ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.* Textul actului publicat în B.Of. nr. 146/20 noi. 1974. http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=63815

³ Textul românesc conține o eroare esențială de traducere: prima clauză a art. 6.1 precizează că „*Dreptul la viață este inerent persoanei umane*”, în timp ce originalul în limba engleză, versiunea oficială a tratatului, face referire la „ființa umană” și nu la „persoană”: „*Every human being has the inherent right to life.*” Traducerea aparține autorităților anului 1974, când s-a ratificat de către România acest Pact. Diferența este esențială în raport cu dreptul la viață al copilului nenăscut, care, deși nu se poate nega că este o ființă umană, este adesea lipsit de drepturi personale.

Asigurarea demnității egale a membrilor familiei umane, scop al Pactului

Femeile și bărbații sunt egali în demnitate - preț sau valoare intrinsecă - indiferent de vârstă. Această aserțiune este bazată pe faptul că femeile și bărbații sunt egali ca membri ai unei familii, membri ai speciei umane. Nimic din ceea ce face o persoană în decursul vieții nu adaugă în plus acestui element fundamental ce ne definește drept cine suntem și, tot astfel, nici o acțiune nu îl poate diminua.

Nu putem deveni „mai umani” sau „mai puțin umani”. Demnitatea umană este proprie naturii umane și deci proprie fiecărui membru al speciei umane, din momentul în care începe existența sa și până la sfârșitul vieții. Indiferent de cât de mult bine facem în timpul vieții, nu putem adăuga demnității noastre sau caracterului omenesc în care aceasta rezidă. Putem să ne optimizăm caracterul, să ne întărim sau aprofundăm virtuțile și putem realiza fapte mărețe dar, prin asta, nu suntem mai mult sau mai puțin umani decât la început; deci demnitatea noastră intrinsecă nu s-a alterat.

Copilul nenăscut are un dreptul deplin la demnitate umană

Însă astăzi realitatea amintită mai sus este marginalizată și ne confruntăm cu o degradare accelerată a respectului pentru conceptul de demnitate egală și, în consecință, pentru demnitatea umană în sine. **Dacă această demnitate fundamentală nu aparține fiecăruia în mod egal, atunci unii sunt „mai puțin umani” și, prin urmare, au un „drept mai mic” la viață.** Astfel, de exemplu, unii afirmă că un copil aflat în primele stadii de dezvoltare în pântecul mamei sale are o mai mică valoare decât un copil deja născut și cu mai mult mai puțin decât mama care îl poartă. Pentru acest motiv există din ce în ce mai puțin respect pentru a proteja, din punct de vedere legal, viața copilului. Bineînțeles, acest argument desconsideră nu doar logica, ci și adevărul științific al vieții copilului în uter.

Egalitatea în demnitate presupune respect și protecție egale. Un atac letal asupra unei alte ființe umane este cel mai distructiv act la adresa demnității ființei în cauză. Permitearea legală sau extinderea practicii avortului legal includ inevitabil o încercare, câteodată implicită, de a dezumaniza victima vizată, un efort bazat pe nimic altceva decât pretenția că un copil nenăscut nu e uman sau, în cei mai buni termeni, este „mai puțin uman”. Prezentând lucrurile așa, atacul la ființa lui poate părea mai ușor de comis.

Susținătorii avortului cer ca deciziile să fie lăsate la liberul arbitru al indivizilor care să aibă putere să determine cine trăiește și cine moare. Din istorie învățăm că exercitarea unei asemenea puteri discreționare a fost și este una din cauzele principale ale in justiției, opresiunii și războiului. Ca și în cazul acestor agresiuni, lipsirea de protecție a copilului nenăscut prin **scoaterea avortului de sub incidența legii penale subminează valorile pe care o societate ar trebui să se bazeze.**

Pactul nu poate fi folosit pentru a justifica permiterea legală a avortului

Autorii Pactului au căutat să se asigure că limbajul adoptat asigură claritate maximă pentru îndrumarea deopotrivă a statelor cât și a Comitetului pentru Drepturile Omului al O.N.U. și organismele de monitorizare. Mai mult decât atât, preambulul Pactului, parte integrantă a contextului oficial și care oferă cheia înțelegerii tratatului, face referire la „drepturile egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane”, pasaj ce ajută la înțelegerea documentului în ansamblul său, explicitând inclusiv prima clauză a art. 6.1: „Fiecare ființă umană are dreptul inerent la viață”. Conceptul „fiecare ființă umană” este echivalent expresiei din preambul „tuturor membrilor familiei umane”. Într-adevăr, **toți membrii familiei sunt ființe umane și viceversa.**⁴

Un copil aflat în pânțece este mai presus de îndoială un copil uman, și deci o ființă umană și un membru al familiei (speciei), astfel, el are „dreptul inerent la viață”. Nu există o contradicție între acești termeni ai Pactului. **Avortul oprește copilul din a-și exercita primul drept: acela la viață. Spre deosebire de alte drepturi, posedarea și exercitarea dreptului la viață nu pot fi separate.**

Adoptarea legilor ce protejează viața copilului nenăscut, inclusiv prin incriminarea avortului provocat, este așadar în conformitate cu scopul și intenția Pactului.

Pactul recunoaște umanitatea, demnitatea și egalitatea în drepturi a copilului nenăscut

Articolul 6.5, care prevede că „condamnarea la moarte... nu va fi executată împotriva unei femei însărcinate” este o expresie foarte clară a unei înțelegeri unanime conform căreia **copilul nenăscut este o ființă umană care are dreptul individual la protecția legii.** Autorii Pactului nu au specificat cu exactitate un punct anume de la care trebuie exercitată această protecție. Singura condiție impusă este existența sarcinii.⁵

Articolul 6.5 trebuie citit cu referință la aserțiunile nerestrictive asemănătoare din art. 6.1. Cu alte cuvinte, dacă un copil nenăscut aflat în circumstanțele stipulate de art. 6.5 se bucură de protecția Pactului, atunci, în mod logic, astfel se întâmplă cu *oricare* nenăscut, indiferent de stadiul sarcinii, atâta timp cât *condiția existenței* sarcinii este îndeplinită. De asemenea, dacă statele-părți sunt obligate să legifereze protecție legală nenăscutului, conform celor stipulate

⁴ Articolul 31.1 al Convenției de la Viena cu privire la Dreptul Tratatelor prevede că „un tratat va fi interpretat cu bună-credință în acord cu sensul obișnuit al termenilor utilizați, în funcție de context și în lumina scopului și țelului tratatului”.

⁵ William Schabas, *The Abolition of the Death Penalty in International Law, 2nd edition* (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), 25, 122-123.

de art. 6.5, nu sunt ele totodată obligate să facă același lucru pentru nenăscut conform art. 6.1? Nu sunt *toți copiii egali* între ei, față cu legea?

Interdicția prevăzută în art. 6.5 este de asemenea documentată în *Protocoalele Convenției de la Geneva*, din 1977, în *Convenția Americană a Drepturilor Omului*⁶, în *Carta Africană a Drepturilor și Bunăstării Copilului* și în *Carta Arabă a Drepturilor Omului*.

Alte tratate obligatorii care afirmă drepturi pentru copilul nenăscut

Alte acorduri relevante care fac referire la copilul nenăscut sunt *Declarația cu privire la drepturile copilului* (1959) și *Convenția cu privire la drepturile copilului*⁷ (1989) ale Organizației Națiunilor Unite.

Definiția copilului conform Convenției (art. 1) nu specifică o vârstă de început, dar îi fixează un sfârșit: „Copil este orice ființă umană sub vârsta de 18 ani”. Copilul devine adult la 18 ani însă, Convenția nu specifică începând de când copilul poate fi numit „copil”. **Este fără îndoială clar că putem vorbi de copil și înainte de naștere**, deoarece un paragraf anterior susține explicit că „copilul, din motivul imaturității sale fizice și mentale, are nevoie de îngrijire specială și protecție, inclusiv protecție legală corespunzătoare, **înainte și după naștere**”.

În articolul 6, Convenția prevede de asemenea că statele părți „recunosc dreptul la viață al fiecărui copil” (art. 6.1) și că „statele părți vor face tot ce le stă în putință pentru a asigura supraviețuirea și dezvoltarea copilului” (art. 6.2). **Întrucât existența „copilului” este recunoscută în preambul „atât înainte cât și după naștere”, aceste articole se aplică și copilului conceput.**

Omisiunea autorilor Convenției, care nu determină clar o perioadă de timp, ne invită la un scurt moment de reflecție.

În primul rând, încercarea de a înțelege intenția autorilor Convenției trebuie să înceapă prin renunțarea la interpretări absurde precum „*înainte de naștere înseamnă în ora dinaintea nașterii sau în ziua dinaintea nașterii*”. Formularea adoptată în final în textul Convenției a rezultat în urma respingerii unei propuneri conform căreia protecția legală s-ar fi aplicat doar după naștere, ca și alteia care stipula că protecția ar urma să se aplice **de la momentul concepției**. În mod clar, cei mai mulți delegați ar fi acceptat cuprinderea sub protecția tratatului a nenăscutului începând cu o perioadă semnificativă de timp după concepție - însă, un consens în privința determinării exacte a acestei perioade nu a fost atins.

⁶ American Convention on Human Rights "Pact of San Jose, Costa Rica" (B-32)

http://www.oas.org/dil/treaties_B-32_American_Convention_on_Human_Rights.htm

⁷ *CONVENȚIE cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989*. Textul actului publicat în M.Of. nr. 109/28 sep. 1990

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=28213

Suplimentar, numeroase articole ale celei de-a patra *Convenții de la Geneva* și ale *Protocoalelor adiționale* la aceasta, semnate în 1977⁸, subliniază importanța acordării de prioritate, protecție și îngrijire femeii însărcinate. *Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Politice* precum și alte înțelegeri multilaterale cuprind articole asemănătoare. Îndeplinirea acestor angajamente este esențială pentru eforturile de a proteja copilul nenăscut.

Relația între prohibiția clonării umane și protejarea vieții din primele sale stadii

În martie 2005, printr-un vot de 84 la 34, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat *Declarația cu privire la clonarea umană*⁹, prin care a cerut statelor membre „să adopte toate măsurile necesare ca să „protejeze în mod adecvat viața umană în aplicațiile științelor vieții” și „să interzică orice formă de clonare umană”, care este „incompatibilă cu demnitatea și protejarea vieții umane”. Aceasta este o aserțiune foarte clară a comunității internaționale conform căreia viața ar trebui să fie protejată chiar și în primele sale stadii.

Niciun tratat internațional obligatoriu nu prevede existența unui „drept la avort”

Nici măcar un singur document internațional cu caracter obligatoriu nu susține că ar exista un „drept la avort”. Deși încercări insistente de a se oficializa interpretări contrare au existat și există, remarcăm că organismele de monitorizare a tratatelor nu au nici o autoritate – fie în temeiul înțelegerilor care au stat la baza înființării lor, fie în temeiul dreptului internațional general – să interpreteze aceste tratate într-un mod care creează noi obligații sau care modifică substanța tratatelor.

Întrucât aprofundarea acestor aserțiuni excede scopul analizei curente, recomandăm lectura *Articolelor de la San Jose*¹⁰.

⁸ Protocolul adițional la *Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale* (Convenția Geneva 4). Capitolul 2, „Măsuri în favoarea femeilor și a copiilor”, art. 76: „(2) Cazurile de femei însărcinate și de mame cu copii mici care depind de acestea, ce sunt arestate, deținute sau internate pentru motive în legătură cu conflictul armat, vor fi examinate cu prioritate absolută.

(3) În toată măsura posibilului, părțile la conflict se vor strădui să evite ca pedeapsa cu moartea să fie pronunțată împotriva femeilor **însărcinate** sau mamelor cu copii mici care depind de ele, pentru o infracțiune comisă în legătură cu conflictul armat. O condamnare la moarte pentru o astfel de infracțiune, împotriva acestor femei, nu va fi executată.”

⁹ <https://news.un.org/en/story/2005/03/131092-general-assembly-approves-declaration-banning-all-forms-cloning>. Neobligatorie.

¹⁰ V. *Articolele de la San Jose* la www.sanjosearticles.com/?lang=ro

CONCLUZIE

Preponderența dovezilor din textele tratatelor indică, în general, o preocupare a comunității internaționale de a proteja copilul în fața avortului și nu de a acorda un „drept la avort”, care promovează o cultură a neo-barbarismului, în care noțiuni precum demnitatea și egalitatea devin cel mult termeni ironici, iar drepturile omului sunt sluțite și transformate în instrumente de opresiune.

Dacă libertatea este doar puterea individului de a-și urma interesele personale fără a lua în considerare drepturile celuilalt, atunci egalitatea umană ar fi abandonată, ideea de comunitate negată și înlocuită de un război purtat de toți împotriva tuturor.

O societate care permite un asemenea mod de înțelegere a libertăților individuale se auto-erodează mai devreme sau mai târziu, transformându-se într-un conglomerat de grupuri rivale.